

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie

Kierunek: teologia

Specjalność: socjalno-charytatywna, katechetyczno-pastoralna

Poziom: jednolite studia magisterskie

Nazwa przedmiotu:

LITURGIKA
(Sakramenty i sakramentalia)

Forma zajęć: wykład

Rok studiów: V

Semestr: zimowy (9)

Wymiar: 30 godzin

Punkty ETCS: 4

Forma zaliczenia: egzamin

Prowadzący: ks. dr Andrzej Dudek

Koordinator sylabusu: ks. dr Andrzej Dudek

Wymagania wstępne:

Wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne nabyte podczas zajęć z liturgiki fundamentalnej. Teologia sakramentalna w ogólności i szczegółowa odnośnie każdego sakramentu.

Cele:

Student zna historię sprawowania sakramentów i wybranych sakramentaliów; rozumie sens teologiczny odnośnych celebracji liturgicznych; potrafi dokonać analizy teologiczno-liturgicznej wybranych tekstów eucharystycznych; umie ocenić wartość pastoralną sprawowanych misterii dla wspólnoty Kościoła i życia poszczególnych chrześcijan;

Treści kształcenia:

- T_1. Sakramenty - uwagi ogólne. Historiozbawcze wymiary sakramentów. Sakrament wydarzeniem liturgicznym.
- T_2. Inicjacja chrześcijańska – instytucja katechumenatu w historii i liturgii Kościoła.
- T_3. Obrzęd Chrztu dorosłych – historia, prezentacja obrzędów i znaczenie mystagogiczne poszczególnych części.
- T_4. Obrzędy Chrztu dzieci - analiza obrzędów.
- T_5. Bierzmowanie – teologiczne treści tego sakramentu, kształtowanie się liturgii; analiza obrzędów bierzmowania.
- T_6. Eucharystia szczytem wtajemniczenia. Kształtowanie się liturgii mszalnej - Od Ostatniej Wieczerzy do Mszy św.
- T_7. Analiza obrzędów poszczególnych części liturgii mszalnej po Soborze Watykańskim II.
- a) Celebracja Eucharystii
 - b) Obrzędy wstępne Mszy św.
 - c) Liturgia słowa
 - d) Liturgia eucharystyczna
 - Liturgia darów
 - Modlitwa eucharystyczna
 - Pochodzenie i formowanie się Modlitwy eucharystycznej
 - Podstawowa struktura Modlitw eucharystycznych w Mszale Pawła VI
 - e) Obrzędy Komunii Świętej
 - f) Obrzędy zakończenia
- T_8. Kult Eucharystii poza Mszą św.
- T_9. Sakrament pokuty i pojednania - teologia i historia liturgii. Nabożeństwa pokutne.
- T_10. Małżeństwo - teologia i historia liturgii. Małżeństwo w innych Kościołach. Obrzęd celebracji małżeństwa. Jubileusze małżeńskie.
- T_11. Sakrament święceń - teologiczne treści i historia celebracji. Analiza wybranych elementów celebracji święceń.
- T_12. Sakrament namaszczenia chorych i wiatyk - teologia, historia, celebracja.
- T_13. Sakramentalia (błogosławieństwa).
- T_14. Egzorcyzmy.
- T_15. Liturgiczna przestrzeń i jej ukształtowanie w rycie rzymskim po Soborze Watykańskim II na podstawie Obrzędu Dedykacji Kościoła

Efekty kształcenia:

Po zakończeniu wykładów i zaliczeniu przedmiotu student:

- E_1: potrafi wskazać biblijne podstawy sakramentów Kościoła (TMA_W01; TMA_W05)
- E_2: umie przedstawić historię (ewolucję) celebracji poszczególnych sakramentów i wybranych sakramentaliów, w tym błogosławieństw i egzorcyzmów (TMA_W07)
- E_3: potrafi scharakteryzować zasady odnowy sprawowania sakramentów i sakramentaliów po Soborze Watykańskim II (TMA_W11)
- E_4: określa i wyjaśnia sens teologiczno-liturgiczny sprawowania poszczególnych sakramentów i sakramentaliów, w tym posoborową koncepcję błogosławieństw (TMA_W03; TMA_W15)
- E_5: zna aktualną strukturę liturgii poszczególnych sakramentów i sakramentaliów w liturgii rzymskiej (TMA_W06)
- E_6: potrafi przygotować mystagogiczne wytłumaczenie całej celebracji i poszczególnych elementów w sakramentach (TMA_U15)

- E_7: rozumie ścisły związek sprawowanej liturgii sakramentów i sakramentaliów ze swoim uczestnictwem w celebracji liturgicznej (TMA_U10; TMA_U06: TMA_K02)
- E_8: potrafi dokonać analizy teologiczno-liturgicznej wybranych tekstów euchologicznych (TMA_U01; TMA_U02; TMA_U04)
- E_9: potrafi publicznie zaprezentować zdobytą wiedzę w zakresie liturgii sakramentów i sakramentaliów (TMA_U15; TMA_K07)
- E_10: świadomie i owocnie uczestniczy w rzymskiej liturgii sakramentów i sakramentaliów (TMA_K01)

Metody i narzędzia dydaktyczne:

- M_1. wykład informacyjny (konwencjonalny)
- M_2. wykład konwersatoryjny
- M_3. wykład problemowy
- M_4. Indywidualna lektura wybranych artykułów, poza godzinami wykładowymi

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

1. egzamin ustny
2. przygotowanie krótkiej prezentacji wybranego zagadnienia w sposób poszerzony, w oparciu o dodatkową literaturę zaproponowaną studentowi;
3. bieżąca obserwacja studentów i weryfikacja efektów kształcenia

Student otrzymuje zaliczenie z pozytywną oceną, gdy:

1. był obecny na wykładach (dopuszcza się 2 nieobecności);
2. przygotował pracę pisemną na ustalony temat z zakresu historii liturgii sakramentów lub sakramentaliów;
3. wykazał się znajomością zadanej lektury dodatkowej
4. zaliczył końcowy egzamin, podczas którego należy odpowiedzieć ustnie na pytania w zakresie omawianej na wykładach problematyki (zob. pełny opis przedmiotu).
Odpowiedzi są punktowane. Ocena zależy od ilości uzyskanych punktów.

Student, który nie był obecny na wykładach (p. 1) i nie przygotował wymaganej pracy (p. 2), nie jest dopuszczony do egzaminu ustnego (p. 3).

Ostateczną ocenę zaliczenia (4,0) stanowi: ocena z pracy (2x0,5), znajomość lektury (1,0), frekwencja na wykładach (0,5) oraz ocena z egzaminu ustnego (1,5).

Literatura:

Literatura obowiązkowa:

Formacja liturgiczna, red. W. Świerzawski (Mysterium Christi 8), Zawichost-Kraków-Sandomierz 2013.

Historia liturgii, red. W. Świerzawski (Mysterium Christi 2), Zawichost-Kraków-Sandomierz 2012.

KUNZLER M., *Liturgia Kościoła* (Amateca 10), Poznań 1999.

Msza Święta – rozumieć, aby lepiej uczestniczyć. Wykład liturgii Mszy, red. J. Hadalski, Poznań 2013.

NADOLSKI B., *Liturgika*, t. 3 *Sakramenty. Sakramentalia. Błogosławieństwa*, Poznań 1992.

NADOLSKI B., *Liturgika*, t. 4 *Eucharystia*, Poznań 1992.

Sakramenty i sakramentalia, red. W. Świerzawski (Mysterium Christi 4), Zawichost-Kraków-Sandomierz 2013.

Literatura dodatkowa (uzupełniająca):

PAWEŁ VI, *Konstytucja Apostolska „Mszał Rzymski”* (3 kwietnia 1969 r.), w: *Mszał Rzymski dla Diecezji Polskich*, Poznań 1986, s. [11]-[13].

PAWEŁ VI, *Encyklika o Najświętszej Eucharystii „Mysterium Fidei”* (3 września 1965 r.), w: *To czyńcie na moją pamiątkę. Eucharystia w dokumentach Kościoła*, red. J. Miazek, Warszawa 1987, s. 13-32.

JAN PAWEŁ II, *Encyklika o Eucharystii w życiu Kościoła „Ecclesia de Eucharystia”* (17 kwietnia 2003 r.), Watykan 2003.

BENEDYKT XVI, *List Apostolski motu proprio „Summorum Pontificum”* (7 lipca 2007 r.) w: „*Liturgia Sacra*” 14 (2008) n. 2, s. 229-239 (także w: „*Anamnesis*” 51/2007/ s. 9-12).

BOURGEOIS H.– M. MICHEL, *Bierzmowanie*, Warszawa 1991.

BRZEZIŃSKI D., *Ukształtowanie i wyposażenie wnętrza kościoła w odnowionym rycie rzymskim. Aspekt liturgiczno-prawny*, „*Studia Płockie*” 29 (2001) s. 87-99.

CZERWIK S., *Co nowego w nowym Mszału?*, „*Pastores*” 17 (2002) n. 4, s. 113-123.

CZERWIK S., *Liturgia - działanie Boskie i ludzkie. Posłuszeństwo wobec sacrum przewodniczącego i osobista „twórczość” przewodniczącego celebracji*, „*Znak*” 546 (2000) n. 11, s. 76-92.

DANIÉLOU J., *Symbolika obrzędów chrzcielnych*, Kraków 2000.

DECYK J., *Jak należy rozumieć znaki liturgiczne*, „*Horyzonty wiary*” 6 (1995), nr 4(26), 13-20.

Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski (1966-1998), red. C. Krakowiak - L. Adamowicz, Lublin 1999.

DRISCOLL J., *Co się wydarza podczas Mszy*, Kraków 2004.

JEZIORSKI S., *Małżeństwo. Wielka tajemnica. O tożsamości małżonków*, Salwator, Kraków 2015.

KONECKI K., *Struktura i teologia modlitwy konsekracyjnej odnowionych obrzędów święceń kapłańskich*, w: *Liturgia Domus Carissima. Studium liturgiczne dedykowane ks. Bogusławowi Nadolskiemu w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin*, red. A. Durak, Warszawa 1998, s. 94-112.

KRAKOWIAK C., *Namaszczenie chorych - sakrament uzdrowienia*, Lublin 2004.

KRAKOWIAK C., *Sakramentalia i błogosławieństwa w liturgii Kościoła*, "Ateneum Kapłańskie" 152 (2008) n. 3, s. 422-433.

KWIATKOWSKI D., *Święcenia prezbiterów w Pontyfikale Rzymskim z 1990 roku*, "Roczniki Teologiczne" 49 (2002) z. 8, s. 111-144.

LÄPPLE B. A., *Eucharystia: ustanowienie, historia, uczestnictwo*, Kraków 1997.

Modlitwy Eucharystyczne Mszału Rzymskiego. Dzieje - teologia - liturgia, red. H. J. Sobeczko (Opolska Biblioteka Teologiczna 80), Opole 2005.

Mszał księgą życia chrześcijańskiego, red. B. Nadolski, Poznań 1989.

NADOLSKI B., *Leksykon liturgii*, Poznań 2006.

- NAPIÓRKOWSKI S. C., *Z Chrystusem w znakach. Zarys sakramentologii ogólnej*, Niepokalanów 1995.
- NOWAK J., *Święcenia biskupa*, "Roczniki teologiczne" 49 (2002) z. 8, s. 97-110.
- NOWAK J., *Trójstopniowość sakramentu święceń*, w: *Kapłaństwo* (Kolekcja "Communio", t. 3), Poznań-Warszawa 1988, s. 94-112.
- NOWAK W., *Misterium Paschalne Chrystusa celebrowane w liturgii sakramentów. Wprowadzenia teologiczno-pastoralne do liturgii sakramentów*, Olsztyn 2001.
- PARSCH P., *Wtajemniczenie w ofiarę Mszy św. W duchu odnowienia liturgicznego*, Kraków 1947.
- PETRYK P., *Święcenia diakonów*, "Roczniki Teologiczne" 49 (2002) z. 8, s. 145-164.
- PLATEK J., *Sprawowanie sakramentu pokuty i pojednania*, Częstochowa 1996.
- REINECKE M., *Święcenia i posługi*, "Christianitas" 14 (2002/2003) s. 49-67.
- Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego*, Warszawa 1981.
- SCZANIECKI P., *Msza po staremu się odprawia*, Tyniec 2008.
- SKOWRONEK A. – S. CZERWIK – M. CZAJKOWSKI, *Sakrament pokuty. Teologia. Liturgia. Pismo święte*, Katowice 1980.
- STAFIN R., *Odkrywać skarb. Rozważania mystagogiczne o Mszy św.*, Biblos, Tarnów 2013.
- STEFAŃSKI J., *Sakrament chorych w dziejach i życiu Kościoła*, Gniezno 2000.
- SZCZEPANIEC S., „*Twoja wiara cię uzdrowiła*”. *Przygotowanie do sakrament Namaszczenia Chorych*, Kraków 1996.
- ŚWIERZAWSKI W., *Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy. Sakrament eucharystii* (Sakramenty święte 1), Wrocław ²1984.
- ŚWIERZAWSKI W., *Duch prawdy doprowadzi was do całej prawdy. Sakrament bierzmowania i wtajemniczenia dorosłych* (Sakramenty święte 3), Wrocław 1987.
- ŚWIERZAWSKI W., *Idźcie i nauczajcie udzielając chrztu. Sakrament chrztu* (Sakramenty święte 2), Wrocław ²1984.
- ŚWIERZAWSKI W., *Nawracajcie się i czyńcie pokutę. Sakrament pokuty i pojednania* (Sakramenty święte 4), Wrocław ²1984.
- ŚWIERZAWSKI W., *Nazwałem was przyjaciółmi moimi. Sakrament kapłaństwa i obrzęd profesji zakonnej* (Sakramenty święte 6), Wrocław ²1984.
- ŚWIERZAWSKI W., *Oboje będą jednym. Sakrament małżeństwa* (Sakramenty święte 7), Wrocław ²1984.
- ŚWIERZAWSKI W., *Tobie mówię wstań i chodź. Sakrament namaszczenia chorych* (Sakramenty święte 5), Wrocław ²1984.
- ZACHARA M., *Msza Święta. Liturgiczne ABC*, Warszawa 2006.